

ДАБРО-БОСАНСКИ
ИСТОЧНИК

лист за црквено-просвјетне потребе српско-
прав. свештенства у Босни и Херцеговини.

Излази двапут у мјесецу. — Цијена 3 фор. годишње.

Бр. 7.

Сарајево, 1. Априла 1889.

Год. III.

Благовијести, Цвијети, Васкре.

Глас Анђелски кличе теби:
— Пружајућ' ти бијели цвијет —
Невиност ће родит' Спаса,
А да спасе грјешни свијет.

*

Цвијет на Цвијети, значи радост,
Коју теби шаље Бог,
Сина Свога теби шаље,
Да избави роба свог.

Срби браћо! крај је патњи
Са Васкрсом свано сад,
„Мир и љубав нек се шири“.
Сведржитељ том је рад.

*

Небо — земља цјелива се,
Измирења знак је тог,
Љубите се, слажите се!
Љуби ће вас драги Бог.

Бољарић.

Из црквеног права и црквене праксе.

Пише Т. Алагић, проф. богословије на Рељеву.

О БРАКУ.

III.
Насиље у опће.

Како прави и истински брачни живот може бити само ондје, гдје влада апсолутна љубав и потпуна преданост међу брачним лицима, то је веома потребно, да се зна и чује, да женик и невјеста имају добру и слободну вољу узети се. Кад се хотимично квари слободна воља, ил' се потискује онамо, куда сама не ће и не тежи, зове се то онда насиље. С тога није правилан брак, кад се пристаје на њ из страха, приморањем и отмицом.

I. Пристајање на брак из страха и приморањем.

Параграф 55. а. опћ. гр. зак. каже: „Пристајање на брак нема важности, ако је изнуђено основаним страхом. Да ли је страх био основан, треба да се пресуди по величини и вјероватности опасности, по нарави особе, којој се пријети“. Приморање не значи овдје, да неко употреби физичку снагу у часу, кад се склапа брак, већ се разумије употреба средстава, која присиљавају момка ил' дјевојку, или њихове сроднике, да се брак закључи. Сад је све једно, ма од кога при-

јетња потицала, само, ако је тијем задан оправдан страх. Да се страх лакше појми и пресуди, потребно је прије свега, да се схвате зле намјере онога, који пријети, да се позна зло, пред којим стрепећи женик ил' невјеста, пристаје на брак. То се зло скрива: или у опасности живота, или здравља, или тјелесног поштења; у злостављању, непрестаној псовци и прогањању, у губитку напљества, у пријави јавној власти због каква злочинства. Свакако треба да је толико зло, да може и најсталнијег човјека смутити. Потребно је још и то знати, да ли је заиста кадар и извршити онај, који пријети, и, да ли је лице, коме се пријети, имало средства, да се одбрани од тијех пријетња. Но најбоље ће моћи то пресудити савјестан судија, који узима при томе разна стања и прилике у обзир; као: страх код жене, страх код човјека, код дјетета, код болесног лица, или, кад је ко у службеној одвисности од некога, и т. д.

Црква је свагда оштро судила свјема, који су приморавали кога на брак. Није, истина, о овоме предмету посебне законе издавала, ал' јој не бијаше ни потреба, пошто је у византијским грађ. законима налазила прописе, који су са свијем одговарали њезином схваћању овога предмета.

II. *Отмица*. Онај, који силом, лукавством или пријеваром, одведе дјевојку или жену, зове се отмицар, а његов посао отмица. Отмица је злочин, који вријеђа божије и људско право. Она се противи начелу морала и личне слободе човјечије, руши ред у јавном друштву, наноси срамоту и вријед доброме гласу и интересу куће и породице. Старо римско право држало је отмицу за много већи злочин, него што је браколомство; а данашњи закони свију изображених и уређених држава спомињу отмицу у реду злочина и јавних брачних сметња.

Првијех вијекова Хришћанства одликоваше се вијерни својом моралном чистотом. С тога и не имађаше црква потребе, да још тад ствара законе о отмици. Али, кад се стадоше увлачити нечисти елементи у црквено друштво, настаде и потреба, да се црквени живот у неким правцима законом уреди. Сабор анкирски (314.) 11. својим правилом наређује, да се дјевојке, које су заручене биле, па су их пошље други отели, поврате својим заручницима. Нај-јасније изразио се о отмици халкидонски или IV. васељенски

сабор (451.). Пр. вило 27. тог сабора говори: Свети сабор одређује, да они, који под изликом супруштва отимају жене, или помажу отмичарима, или их подржавају, ако су клирици буду свргнути са свога ступња, ако ли су свјетовњаци, нека буду анатема.

Ово исто понавља и трулеки или VI. вас. сабор (691.) у својему 92. правилу. — Три знамените грчке канонисте из 12. вијека: Зонара, Аристен и Валсамон разјашњују ову каноничку уредбу овако:

Зонара: „И грађански закони оштро казне женске отмичаре, шта више не допуштају отмичару, да се вјенча са отетом, све и да отац њезин, праштајући пријеступ, пристане на то. А то правило оштрије него друга казни отмичаре, јер клирике осуђује на свргнуће, а свјетовњаке предаје анатеми; при томе казни не само отмичаре, него и оне, који помажу или подржавају отмичара, подвргава истој казни. И право је. Јер ко отме себи жену, тај има бар љубав, која га је покренула на тај незаконит посао. А ко помаже или подржава отмичара, тај много мање може бити извинен, јер нема ничега, што би га могло натјерати на то неваљало дјело, осим злобе своје, из које једино помаже отмичару. Под помагачима треба разумјети оне, који помажу при самој отмици, а под савјетницима оне, који не помажу дјелом, него дају савјет и упутства и на тај начин помажу онијем, који чине пријеступ и заштићавају их“.

Аристен: „Клирик, који отме жену, изгони се из цркве; а свјетовњак нека буде анатема; исто тако и онај, који подржава отмицу. Онај, који подржава отмицу жене, по законима подвргава се оштрој осуди. Но не мање оштрој казни подпада и по правилима. Јер клирик, као што каже ово правило, бива свргнут, а свјетовњак и они, који ш њиме пристају на отмицу жене, предају се анатеми, докле год не поврате женскињу њезином заручнику, ако је била заручена, а ако није, родитељима њезиним, по 22. правилу Василија великог“.

Валсамон: „Ово правило (27. IV. вас. саб.) и 92. трулеког сабора једнијем и истијем изразима одређују да се женски отмичари, или помагачи, или савјетници, ако су клирици свргнути, а ако су свјетовњаци, предаду анатеми. Прочитај и 9. натпис овога зборника, главу 30. и оно, што

она садржи; исто тако и 67. апостолеко правило, јер тамо смо пространије говорили, како се казни отмицар, а како онај, који силује девојку. Но, може бити, да ће ко питати: како то, да се једнако казне и отмицар, и помагачи, и савјетници? Одговори на то, да се правило гнуша помагача и савјетника исто онако, као и самог отмицара. Јер отмицар има изговор у безаконној љубави, а ови се осуђују за злобу и безаконно дјело, које ремети опћи поредак. За помагача сматра се онај, који у самоме дјелу извршује отмицу заједно са отмицаром; а за савјетника онај, који савјетом или на други који начин помаже ономе, који извршује пријеступ. Читај и 35. новелу императора господина Лава Филозофа, по којој онај, који је силовао девојку пошље отмице, казни се не само губитком имања, него и тјелесном казни; исто тако и они, који пристају уз отмицара, и у којој се говори, да се другчије казне они, који учине отмицу оружаном руком, а другчије они, који нијесу на тај начин извршили то рђаво дјело. Потпада под казан и отац, који не осуђује извршену отмицу“ (Правила св. ап. вас. и помј. саб. са тумачем, Москва 1877.).

Много је оштрије поступало у овој ствари старо римско право. Још за царева Септимија Севера (193—211.) и Каракале (211—217.), одређује се смртна казна за отмицу. (Zhishman: Ehe-recht стр. 563.).

Константин велики заповједио је, да се спали отмицар (Законик Теодосијев књ. 9. натпис 24.: о отмици девојака и удовица — de raptu virginum et viduarum, Аљбов: кр. купе лекција по ц. праву С. Петр. 1882. стр. 185.). — Цар Јустинијан наредио је, да се осијече глава отмицару и помагачима. Грчки канониста 14. вијека, Матија Властар свједочи, како су отмицарима и помагачима по грађ. законима осијецали главе, руке, носове, шибали их по тијелу, бацали их у тамнице и т. д. (Књ. о дужн. пар. свешт., будимско издање 1810. стр. 146.).

Да се отмица може узети као јавна брачна сметња, потребно је, да се зна: 1.) какво је лице отмицар и помагачи његови; 2.) намјера отмицарева; 3.) предмет отмице; и 4.) је ли заиста извршен насилни чин.

(Наставиће се).

Црквена проповијед о љубави хришћанској.

Написао Ђ. М. Бугарски.*)

Ⲅ семъ раздѣлюютъ вси ѡакво оученицы мои есте, аще люкъвъ имате междѣ сокою. (Јов. XIII. 35. ст.)

Љубезна браћо моја!

Први пут излазим пред вас на ово свето мјесто, па зар је чудо што осјећам, како ме нека јежа и страх обузима при помисли, да сам божијом милошћу, данас ево већ толико срећан, да излазим пред вас као проповједник божијег слова; излазим пред вас, као посредник између Бога и милог ми народа, вас, драги Хришћани и побожни слушаоци моји. Зар је чудо, велим, што ме света јежа, и, да кажем, сјета обузима, кад знам, да ми ваља казивати божиј и наук, наук божији мени, — слабоме човјеку!

Ал' ипак не, не ћу да се побојавам, не ћу да страхујем.

Та ја сам слуга божији! А мој Господар, кога молим и коме служим, помоћи ће смјерном служи своме, да постигне оно, на што га је позвао и у народ пратио! Научиће ме, умудриће ме да говорим и чиним онако, као што је ред, па да буде добро и корисно, у славу имена божијег, а за напредак и спас дјецѣ Његове!

Први пут излазим пред вас, драги моји, па ми ваља подуже застати, добро промислити, о чему да говорим, па да се одазовем најпречим душевним потребама вашим. Јер, знам ја, да сте сви ви, да сам ја, да су сви људи у скупу, — токмо Бога, — у гријеху рођени, па мање — више у гријеху и тонемо, али ја се питам, која

*) Ову красну и пуну хришћанске поуке црквену проповијед уступио уредништву овог листа млади професор на српско-православном богословском заводу у Рељеву г. Ђорђе Бугарски, коју је још учеником биоградске богословије саставио и написао као ђачки рад. Уредн.

нам је страна најслабија? Шта нам највише оскудјева?

Помолио сам се Богу, да ми Он расвијетли ум и срце. И гле!.. Ево су ми пуне груди, пуна уста једном једитом благом ријечју, а та је: љубав. Говорићу вам о најсветијој, о најузвишенијој науци божијој: о љубави хришћанској.

Реците, бива, и сами: може ли бити љепшег, племенитијег наука, него учити људе љубави хришћанској?!

И видите, та премила ријеч и мене одушевљава, загријева и уздиже, над сваком бојазни, страхом и везаности при првом покушају јавне проповиједи. Пак ћу да поновим слободно и гласно, да се чује по свој васељени, свети наук Господа и Спаситеља нашег, што га је о тајној вечери предао у аманет ученицима својим:

☩ *Семь различютьъ вси како оученицы мои есте, аще любокъ имате междѣ собою.*

Ова заповијед, заповијед о љубави, јесте камен станац свеколике науке цркве хришћанске и закона њезиних.

Бог, који само ријечју Својом одвоји видјело од таме, па учини, да буде дан и ноћ, који створи небо и одвоји на земљи воду од суха и учини те из земље пониче трава, и биље и дрвета са родовима; Бог, који само ријечју Својом створи сунце, мјесец и звијезде, рибе у води и тице у ваздуху, па звјерад и све што видимо и не видимо; Бог, који створи напозљетку, само рјечју Својом и човјека; Бог, који је толико моћан и неизмјерно силан, коме је престо небо, а земља подносије ногама Његовим; Бог, коме се диви и кога слави све што је на небу и на земљи; Бог, — па је љубио! И све што је учинио, што нам је знано и незнано, учинио је и чини из најчистије љубави према свијету, према нама. Та, послао је и Сина Свога, јединороднога, на земљу и допустио да овдје страда и умре за нас, јер је Бог сушта љубав.

Син божји, Спаситељ рода човјечијег, који заповиједа цијелом васељеном, који има једнаку силу, славу и величину са Богом Оцем; Бог — Син, па је љубио! Йубио је свијет, љубио нас. Само, јер је по себи и од себе чиста, безгранична љубав, хтјео је, могао и претрпио је претешке биједе, патњу и невоље: поругу, бијење, мучење и смрт на крсту. Претрпио онда, кад је пошао да спасе своје мучиоце, своје гониоце, убице своје! Све, за то, што је Бог сушта љубав.

Па Дух свети, Бог, који, мудрошћу и силом Својом оживљава васељену, који је раван Богу Оцу и Богу Сину, сиће и земљу, да спреми и умудри апостоле, како ће учити људе, да се спасти могу; па и данас и увијек кријепи и оживљава нас, у ту цијељ, даровима и плодима дарова својих из чисте и превелике љубави Своје. Све, за то, што је Бог сушта љубав.

Па знате ли шта тражи од нас, најмоћнији Бог наш, за ту Своју безграничну и најсветију љубав?! Мислите ли што ванредно, што није у нашој, у људској снази и власти? Не. Само хришћанске љубави, љубави и опет љубави. Йубав према Њему, љубав према ближњему, љубав према свима створењима Његовим.

Ја ћу да вас поучим сада само о љубави, коју ваља да имате међу собом, па да се позна, да сте браћа, да сте чада хришћанске цркве.

Иште се од нас да се међусобно пазимо, да се слажемо, да један другог потпомажемо и да увреде праштамо. Јер, људи су као људи. Колико људи, толико људи. Док су једни благи и питоми, други су сурови и дивљи; један жели ово, други оно; једном је кривда, што је другом по правници и по закону; један је једне вјере и народности, други друге. И ко би их сложио, ко задржао и чиме, да се не покрве, да се не дижу један на другог, на сваком кораку, при свакој незгоди? Ко, да није хришћанске љубави? Како би се и чиме сузбијала злоба, пакост, ненавист, мрзост и читава поворка других зала, што у свијету владају, да није љубави хришћанске? Али: „Йубав хришћанска дуго трпи, милосрдна је; љубав не завиди, љубав се не велича, не надима се, — не срди се, не мисли о злу. Не радује се неправди, а радује се истини, све сноси, све вјерује, свему се нада и све трпи. (Послан. I. Коринћ. XIII.) Тако је љубав круна свију хришћанских врлина. Йубав је сунце, што својим топлим зракама грије цијели свијет, у добру и злу човјечијег несталног живота.

Ал' Господ наш, Исус Христос заповиједа нам још: „Њозлюбвиши искренаго твоегѡ како самъ себе“. (Мат. XII. 39. ст.) То ће да рече, љубав је плаха, какову је мало час казивах, али је још силнија, кад се односи на нас саме, на свако посебно: ја. Свако најволи и први воли себе, што и Господ наш Исуса Христос допушта и очитује да је тако, баш мало час наглашеним ри-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

јечма: „Козлюбиши . . . како сам себе“. По себи учимо се и друге вољети; па крајња мета, којој ваља сваки честити човјек да тежи, јесте, љубити „ближње наше“ као саме себе; тако говори Господ. Кад нам се ово посљедње меће на срце, као најсветија хришћанска заповијед, ублажена је и заокружена уједно, и она природна љубав према својој особи, тако, да се не може изметнути у ружни егојизам: у љубав према себи, у првом реду, а на штету својих ближњих.

Питаћете ме сад, па које све то ближњи наш? Можда родитељи и својта? Још више што. Пријатељи, сусједи и добротвори наши? Још више, још више. Једноплемени, једновјерни и сви суграђани наши? Још више и још даљи. Ево да вам речем: „Сви, који носе на себи образ и подобије божије“; — а био ко богат, или сиром, пријатељ или непријатељ, добар или рђав, једне вјере или друге, наше или туђе народности. „Ако ли гледате шта је ко, гријех чините, и бићете покарани од закона, као преступници“, пише у послан. Јаковљевој II. 9 ст. Јер, сви људи имају једнога Бога за Оца, дакле су браћа; сви су саздани у славу и хвалу имена божијег. А Исус Христос је рекао:

„То је заповијед моја да се љубите међу собом, као што сам ја вас љубио.“ Јов. XV.

Дужни смо љубити ближње добре, ал' и ближње рђаве. Горде са толико љубави и пажњом, колико и смјерне, зле и упорне колико и благе, намрштене и зловољне, колико и љубазне и веселе, ријечју: дужни смо и највеће грјешнике љубити и њихове гријехе праштати. То ваља разумјети: мрзи ненавист, злобу и гријех од сваке руке, али не мрзи на људе, који с вољом, или без воље, случајем или хотимично, из нужде или из обијести чине гријех. Та такви ће злосретници једном свакојако кажњени бити, па још од најстрожијег и опет најправеднијег судије, ако се то јест, не поправе до смрти своје. Ви им праштајте и пазите их, као што је оно праштао и пазео и Господ наш тешкога грјешника, разбојника на крсту! Знате како му се оно тужно мољаше, свјестан гријеха својих: „Помани ма Господи! егда придеши во царстви твојемъ . . . а најмилостивији му говори: „Яминь, днес со мною вѣдеши въ раи.“ (Лука 42 и 43.) Бог не ће смрти грјешника, но

хоће да се покаје, поправи и да жив буде. (Језек. XVIII. 20.) Бог их не лишава благиости своје, док су год на земљи: „Голнце кожнѣе сѣает на довриа и злиа“. (Мат. V. 45.) — Тако је ред, да и ми чинимо.

Но, дужни смо и оне љубити, који нам лично пакосте, чине нам зла и прогањају нас. Како диван наук и колика љубав у хришћанској цркви! Ми и за љубав, толико пута, враћамо мржњу, и за добро зло, за искреност лаж и завист, — у колико пак мање чинимо за зло добро, за зајевице мир, за увреду опроштај! Ал' благи наук Исуса Христа, најбољега учитеља, изрично налаже, да и оне милујемо, који нас мрзе и оговарају, који нас вријеђају и чине нам зла. Налазио сам, истина, да и Мојсијев закон казује, у V. гл. XV. 17. ст: „Сльшасте, како речено естъ козлибуши искренняго твоего и возненавидеши врага твоего“, ал' Син божији додаје још: „Азъ же глаголю вамъ: Любите и враги вашъ, благословите клеветнициа вы, добро творите ненавидящихъ васъ, и молитесь за творящихъ вамъ обидъ.“ Мат. I. 34 и 44. — Толико је диван наук; толика је љубав у новозавјетној хришћанској цркви!.

До душе, није ми вајде крити, да је слабим људима тешко узвисити се до те племенитости и доброте, да и свога непријатеља милује и штује; али правом хришћанину можно је ипак. Можно кад се хоће и кад се вјежбамо у таковој врлини. Та, има и у прошлости пуно дирљивих примјера благиости и љубави у смислу јеванђелске заповиједи, а да мученике те науке, новозавјетне цркве, и не помињем! Но, што да их побрајам?! Боље је овако: ако ти је ближњи зла чинио, сјети се Сина божијег, и Њему су чинили зла; руган си био, ал' и Исус бијаде руган и гоњен; презрен си био, али и Господ бијаде презрен; најљуће си увреде поднио, поднио их је и Син божији; па ти још ниси осуђен и на крсту разапет... Ал' Господ и с крста још шапуће благи наук: „Опрости им, Оче, јер не знају шта чине!“... Ето то се зове: љубав, љубити ближњег! Такав ваља да је Хришћанин, па да се позна, да је ученик најбољег учитеља и Господа!

Благо свакоме Хришћанину, који пазе и љуби не само обитељ своју, но љуби и ближње своје. Благо свакоме, који потпомаже невољнике и паћенике, колико до њега стоји, а не пита их

одакле су и са чега су такови. Благо свакоме, који прашта ближњему сваку увреду и мири се са њиме. Благо Хришћанину, који се радује срећи и напретку цијелога човјештва. Благо му, ако свима у скупу и сваком посебице добра жели, а не разбира се шта је, које је вјере, које ли народности. Благо му, ако има срца за сваког, — јер такови ће Бога видјети! Такови ће и овдје и на небу уживати блаженство. Таквих је царство небесно.

Са овог светог мјеста, ево, још једном да поновим и да вам топло ставим на срце најсветију заповијед Исуса Христа: „љубите друг друга, као што сам ја вас љубио, и по том ће вас познати, јесте ли ученици моји; — ако ли не узимате љубави међу собом нијесте ученици моји, но сатанине и ђавола“. (Јов XIII. 34 и 35.) — Амин.

У Биограду, 14. марта. 1882.

О суђењу на смрт Спаситеља нашег Исуса Христа.

(Наставак).

IV.

Била је ноћ, између 13. и 14. дана мјесеца „Нисана“, кад је Спаситељ тајну вечеру са својим ученицима вечерао, на којој је установио и предао вјернима тајну причешћа. Пошто је установио тајну страшне божије евхаристије, позвао је своје ученике и одвео их у долину Јоасафову, преко потока Кедријског; или с источне стране града Јерусалима преко потока, који дијели брда Сион и Елеон, тамо према западном подножју горе Елеонске, гђе су се и до данас очувала неколика маслинова дрвета, којих су дебла захватила доста велик обим. На том мјесту гђе је некад била башта, која је може бити била каквог Исусовог пријатеља. И прије тога чешће би долазио у ову башту, па и сад унишао је у њу, да се ту на миру помоли и спреми за велику жртву. Док се Христос топло молио, дотлен Његови ученици савладани сном бијаху поспали, те је тако у часу искушења Христос на само остављен био. По трећој молитви Христос избуди своје ученике, па укоривши њихову слабост Спаситељском сладошћу, објави им, да се приближује час, у који ће бити предан. Па док још у ријечи бијаше ал' ево ти и Јуде, но не сама већ у пратњи пијаних људи, који су били у служби архијереја и књижевника. И та руља дошла је да изврши правду! Међу њима не бијаше ни једног једитог службеника јавног реда и заштите, па и ако се, случајно, могао по гђе гђе и назрети по који римски војник, тај није дошао по никаквом званичном налогу, јер нијесу ни били званично и по закону позвани, него је дошао просто из љубопиства да види, шта ће то бити. Та ни сам поглавар и управи-

тељ провинције Пилат, нити је шта чуо, нити је пак штогод знао о тој ствари.

Кад ученици виђеше да су дошле слуге да ухвате Господа Исуса Христа, па још тако изненадно и у то доба ноћи; приправише се да се одупру том насилном злочину, да се бране од нападника одбивши силу силом. Па кад се безобразни архијереов слуга Малх спремаше да нападне Исуса Христа, ревнсно и спремни Петар није се ни најмање устезао а да служи Малху одсијече ухо. Одбрана би се и надаље продужила, да није сам Христос забранио својим ученицима да то чине. Петар је пролио крв ранивши једног из те руље, па ипак његов поступак није био такови, да заслужује казну, нити се његов отпор могао сматрати као чин, што се противи законитом налогу, јер није ни било каквог налога или судске издане заповиједи. А да је судски издан налог, да се Христос ухвати, онда би се и Петров поступак сматрао као противљење званичном налогу и оружана побуна против судске власти, па би тога часа били осуђени сви Христови ученици, да се протјерају. Што пак није то учињено доказ је, да се Петар није одуширао законитоме налогу него је одбио незакониту силу, силом. У доказ тога стоји и то, што Петра нити тог часа нити после нијесу ухватили, нити је архијереј ма штогод против њега предузимао, него је он слободно пратио Спаситеља све дотлен, док га није познала слушкиња архијереова, а и неки Малхов еродник бијаше га познао, јер га је виђао са Христом.

Исус не противећи се ни најмање него шта више заповједивши и ученицима да се смире,

— изишао је пред оружану руљу и ставио јој се на расположење, те тако су злочинци њега ухватили, свезали и одвели архијереју и књижевницима.

Овакав строг поступак са Христом по себи се разумије да се мора осудити, јер је била сувишна свака — па и најмања строгост, кад не бијаше никаквог другог отпора, до ли вољне предаје. Ухваћеник није се хтјео ни најмање да противи, па ипак је читава руља била онијех, који су оружани пожевима и батинама пошли били на Христа, као да ће хватати каквог озлоглашеног разбојника.

Пошто ухватише и савезаше Исуса, звукли су га путем, па у мјесто да га одведу законитом владару, одведоше га к Анни, пунцу архијереву, који је из љубопитства желио да види Исуса Христа. То је љубопитство било пуно злобе, мржње и безакоња; јер оне, који су ухватили Христа задовољно похвалише — Од куће Аннине одведу Исуса к архијереју Кајафи и у његовом се дворишту зауставе, гђе наложе ватру, па се око ње почну гријати, јер ноћ бијаше хладна.

И ако је била ноћ ипак су поред свјетлости ватре познали Петра, који је у башти тргао нож и њим осјекао Малхово ухо, па и опет нијесу хтјели дигнути на њ своје руке, јер је у законитој одбрани потегао ножем и хтјео да одбије силу — силом.

V.

Савезан, осамљен од својих другова, Исус стајаше у Кајафиној простој кући, у дворишту изложен ноћној студени и предан милости руку архијереовијех слугу, који су га напаствовали. Јеванђелист Лука прича нам како су поступали са свезанијем Христом ово: „И људи, који држаху Исуса, ругали су му се, покривши га, бијаху га по образима, и питаху га говорећи: проречи ко те удари, и многе хуле друге говораху на њ (Лука 22., 63 и 65.). — А бранитељ Јевреја Салвадор не могавши да оправда тај пакосни поступак, изговарао се тијем, што вели, да је то било у осуетву саборнијех старца. Даклен да видимо, хоће ли устати ти старци, да бране оптуженога.

„И кад свану, сабраше се старјешине народне и главари свештенички и књижевници и одведоше га у суд“ (Лука 22, 16)

Прво што упада у очи долазак је њихов у суд и привођење Исуса пред њих у дан „Пасхе“,

празника, који је био особито знатан и важнији од другијех празника, и у који, по закону, није било дозвољено ма што судити и ма какву пресуду изрећи, јер и ако би суђење и осуда и биле законита, требало би сваку судеку осуду, изречену тијех дана, уништити. Али није ово једино безакоње, него сљедујмо даљијем разитком ове драме, па да видимо: ко ће и како ће испитивати везаног Исуса.

На столици судије сједио је Кајафа, који је јавно и прије неколико дана очим судске столице, без да је што видио и чуо о Исусу, да је он погријешно, прогласио га, да је заслужио смрт, а пред својијем друговима рекао је: „Боље је да умре један човјек, него да пропадне народ“. (Јован 18. 14.). Судија, који је још и од прије имао у глави такву мисао и намјеру, био је пристрастан, па као такав није ни смио учествовати у пресуђивању а још мање сам бити судија. Али ипак, не само да је Кајафа био криви учесник у суду, него је и управљао кривијем судом. А умјесто да питају Исуса о њему, његовијем дјелима и особном раду, Кајафа га пита о општијем стварима, о ученицима његовијем и то лукаво како би могли употребити и наћи свједока, па по њему да пресуђују и о његовом учењу, на коме нијесу могли основати своју пакосну тужбу, доклен год не би могли доказати његово противзаконито понашање и дјела: „Поглавар пак свештенички запита Исуса за ученике његове и за науку његову“ (Јов. гл. 18. ст. 19.). На то питање одговорио је Исус величанствено: „Ја говорих јавно свијету, ја свагда учих у зборници и у цркви, гђе се свагда скупљају Јудејци, и ништа тајно не говорих. Што питаш мене, питај оне, шта сам ја говорио, који су слушали; ево ови знаду, шта сам ја говорио (Јов. 20. и 21.). Даклен нема у том говору ништа, што би непристојно било? Нема. А ако би било, судија би требао да га опомене, да се држи реда, али у мјесто тога а пошто је Христос ово рекао: „Један од момака, који стајашу онђе, удари Исуса по образу, и рече: Зар тако одговараш поглавару свештеничком“ (Јов. 22.). И бранитељи сједнице сабранија не могавши оправдати ову нову погрду, настојали су да је забашуре, велећи, да је то некаква лична неправда онога, који је ударио оптуженога. Па док тако говоре, заборављају да се то догодило пред очима цијелога сабрања, којем је лично председавао

сам архијереј, који, пошто није хтјео да казни или бар укори онога, који је ударио Исуса, постао је на тај начин и он сам учасником погрде, што ју је Христу слуга нанио, изгледа као да му је изговор био, тобож, што је увриједило његово првосвештеничко достојанство. Но у чему и у којој је ријечи у одговору Христову, што смо га горе навели, лежи та увреда? „Ако зло рекох, докажи да је зло, ако ли добро, зашто ме бијеш?“ (Јов. 23.). Нијесу могли да измисле начин, да то изопаче и преокрену; тужили су Исуса свакојако, а између тужитеља истицао се

особито Кајафа, па баш би он и требао да докаже кривицу, али није могао. (Никакав оптуженик није могао бити наћеран, да сам себе окриви). Кривицу његову требали су да докажу помоћу свједока, како закон заповиједа, „да не дају слуша узалуд“ (Исход 23. — 1.), и то само онда, ако оптуженик сам затражи. С тога се даклен и тад нашло сабрање у нужди, да потражи свједока, који ће да докажу кривицу Исусову; па да видимо какви су то свједоци дошли, да на њега свједоче.

(Наставиће се.)

Проповијед на Рождество Христово.

Иакоже *единагво прегрѣшеніемъ, во всѣхъ чловѣки вниде осѣжденіе, такоже и единагво оправданіемъ, во всѣхъ чловѣки вниде шправданіе жизни.*
(Римљ. 5, 18.)

Кад је оно всеблаг и Бог стварао овај свијет, од свију осталих створења особито је одликовао човјека, јер га је саздао — као што нам св. писмо приповиједа — по образу и подобију Своме, што ће рећи: створио га је света, разумна, праведна, слободне воље и бесамртна. Обдаривши га тим ванредним својствима, постави га господарем над цијелим видљивим створењем; а да би га још савршено блаженим и сретним учинио, настани га у мјесту сваког изобиља, сваке среће и задовољства . . . у рају! За толику милост учињену првом човјеку Адаму, није Бог ништа више од њега тражио, него да Га позна, да Га љуби и слави и да не једе плода — само од једног јединца тог дрвета у рају — дрвета, које се звала дрветом живота! Па да се ипак први човјек преварио не би па макар из љубопитства само окусио од забрањеног воћа, толико му је Бог милостив био, те му је у напредак већ наговјестио зло и пагубне посљедице, које ће га неминуовно снаћи, ако прекрши и преступи ту божију заповијед!

Сад питам вас, богољубазни моји, зар би послје тога когод и посумњати само могао, да би праотац наш Адам толику милост, толику благод божију . . . презрео и занемарио, те за љубав кобног и смртоносног оног плода, своју срећу, своје блаженство са губитком раја, са вјечном смрћу и тјелесном и душевном замијенио? Но историја дрвене цркве (старозавјетне) јасно

нам свједочи, да је то Адам ипак учинио! — јер ђаво, који је Богу самом завидио, завидио је такођер и Адамовој срећи и блаженству, пак пун те сатонске завист није дотле мировао, док није наговорио Еву а ова опет Адама, те окусише од забрањеног воћа, преступише божију заповијед, и тим срамним чином разгњевивши Бога изгубише рај и наследише вјечну смрт! Да, па пошто се од Адама и Еве као јединих прародитеља наших породише сви народи на земљи, то сви ти народи — као пород њихов — потонуше у мору тога праоцима стеченога гријеха, удостојише се и они те грозне казне, падоше и они као жртве у јадни табор вјечне смрти!

Па какве су зло и љуте посљедице тога грјеха по сав род људски кроз хиљаде година биле, лако је сазнати, кад се прелиста старозавјетна библија и прочитају из ње она мјеста, гђе се најцрњим потезима црта безакоње, безбоштво и многобоштво потомака Адамових! Злоба, завист, неправда, блуд, крвопролиће и други силни пороци толико су били овладали тадашњим свијетом, да га ни онај страшни васиљенски потоп, ни она ужасна ватра Содоме и Гоморе, ни они благи управо очински савјети пророка нијесу могли од свих тих порока одвратити! . . . У том добу једино само милосрђе божије било би кадро тако очајном стању до крајности развраћеног рода људског помоћи!

И заиста, богољубезни моји, ето нико се други не нађе до ли Бог сам, да роду људском у крајној му невољи помогне! Он се смилува немоћи рода људскога те посла свога јединороднога сина, који се је духом светим зачет кроз пречисту дјеву Марију у тијело наше обукао, да заблудјелом роду људском покаже пут истине, правде и правога Богопочитања; — да за Адамов гријех удовољи вјечној правди Божијој; и да нас опет приведе бесмртности и вјечном блаженству, блаженству, кога је Адам до свога падења учасник био!

О, колико среће, о колике неисказане благодати за род људски! — јер осуђење, у које смо гријехом Адамовим сви с'реда пали, рођењем Сина Божијег и крвљу Његовом уништено је и заглашено и прибављено оправдање живота! Еле, што Адамом изгубисмо, то Сином Божијим задобисмо — „прегрѣшеніемъ Адама видѣ осужденіе, а оправданіемъ Сина Божија видѣ оправданіе жизни во вса чловѣчки!“

„Не вѣстеса! Се во благовѣстѣю вамъ радость велию, љже вѣдетъ всѣмъ людемъ, љко родиса вамъ днесъ спасъ, љже естъ Христосъ Гдъ, во градѣ Давидовѣ.“ (Лука 2, 10. 11.) Овако је благовјестио анђел Госп. услухиреним и зачуђеним пастирима витлејемским рођење Сина Божијег и упутио их на поклонене новорођеном Спасу; О сретни сте ви, о блажени сте ви пастири, неописана је зацјело и оправдана радост ваша била, јер сте својима очима видели славу Божију — новорођеног Сина Божијег!

Но зар се ми, драги моји, немамо разлога радовати новорођеном Христу? Та како не! кад анђео Господњи вели: „и радость сѣа вѣдетъ къ всѣмъ людемъ!“ И заиста, камо веће радости, него кад нам у данашњи дан с неба сиђе избавитељ, да нас од извјесне смрти спасе, да нас

мјесто робова учини синовима и насљедници Божијима! О големе радости наше данас! о пресвијетлога празника нам данашњега!

Мноштво анђела небесних с беспримјерном радошћу прославише рођење сина Божијег појући ону дивну пјесму. „Слава во вышнихъ Богъ и на земли миръ, въ чловѣцѣхъ благоволеніе.“ (Лска 2, 13-14). — Сљедујући примјеру њихову, дајте благочестиви, запојмо и ми, принесимо и ми славу вишњем Богу, радујемо се и ми толикој благодати и милости његовој! У тој радости заборавимо на међусобне увреде наше, завјеримо се данас једном за увијек, да ћемо у нама и међу нама пакост, злобу, злу вољу и сваки пороѣк изтријebити и уништити, а љубав и слогу међу нас уселити! Старешине, поглавари, оци и матере предходите увијек млађима вашим добрим хришћанским примјером, пак тако радећи испунићемо ону жељу божију: да на земљи буде мир а међу људима добра воља, те ћемо се истом тога моћи савршено радовати општем спасењу рода људскога, и савјесно се одужити превеликој милости Божијој!

Сад, богољубазни моји, завршујући овај мој говор, поздрављам вам данашњи свети празник Рождества Христова, и од срца вам желим, да вам данас рођени Спас подари благодат, да не само овај празник у здрављу, весељу, миру, љубави и слози, благочасно и богоугодно на спасење душа ваших, него и наступајућу нову годину у љубави према Богу и ближњима и вршењу добрих и богоугодних дјела провести можете, како да будете увијек спремни предстати суду данас рођенога Христа Спаситеља, коме нека је слава, чест и поклоњење во вјеки вјеков амин.

Говорио на први дан Божића у Чешину 1888.

Лазар Богдановић
парох. адм.

Показивање пута у царство небеско. Бесједа православним Хришћанима. Од митрополита Инокентија.

(Слободан превод с руског.)

(Наставак)

Трећа је дужност ученика Исуса Христа: да иде за њим. Ићи за Исусом Христом значи: у свјема својим дјелима, у својем владању угледати се на дјела и живот Исуса Христа. Како је год живио и управљао се Исус Христос на земљи исто смо тако и ми дужни живљети и владати се. Као што је на примјер, Исус Хри-

тос вагда био благодаран и одавао хвалу Богу, Оцу Својем, и увијек му се молио, тако смо исто и ми дужни у сваком стању и у свијем околностима благодарити Богу, љубити Га, јавно и тајно одавати Му хвалу, молити Му се и вагда о Њему мислити и носити Га у својем срцу.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Исус Христос поштовао је и покораво се својој пречистој мајци, својем назови оцу и свјема старјешинама. Па смо и ми дужни да слушамо и поштујемо своје родитеље и одгојитеље, да их не ердимо и не једимо својијем владањем; а старјешине и сваку власт треба да уважавамо, да им се покораво и да без поговора испуњавамо све њихове заповијести.

Исус Христос као цар свега свијета плаћао је данак цару земаљскоме, а као судија живијех и мртвијех не хтједе да присваја себи власт грађанског суда и дјелитеља правде (Лука гл. 12. ст. 14.). Па и ми треба без и најслабијег опирања да плаћамо порез нашем цару и да се не отимамо и не присвајамо власт, која нам не припада, н. пр., власт да судимо и пресуђујемо и тако даље.

Исус Христос вршио је радо, марљиво и неуморно дужност, коју је на себе узео и посао, ради којег је био послан у свијет. Па и наша је дужност да усрдно, радо и без гунђања вршимо своје дужности, које нам налаже Бог и наш Господар, не обзирући се на то да ли су наше дужности тешке или лаке.

Исус Христос волио је сваког без разлике и свјема је чинио свако добро, за то је и наша дужност да љубимо нашу сабраћу и да им колико можемо чинимо добра или дјелом или ријечју или помишљу.

Исус Христос дао је и самог себе за спасење људи. Исто тако и ми не треба да зажалимо ни труда ни здравља; за спасење и одбрану домовине и владоца, као оца наше отаџбине, не треба да штедим ни сам свој живот, а за Исуса Христа као икупитеља и добротвора нашег треба да не зажалимо ни саме успјехе наше душе, ни тијела нашег, као што су и свети мученици ради Исуса Христа претрпјели страшне муке па и саму смрт.

Исус Христос сам од своје воље страдао је и умро. Тако исто и ми не треба да се клонимо страдања и невоља, које на нас Бог шаље, него смо дужни да их смјерно предавши се Богу, примамо и подносимо.

Исус Христос праштао је својијем непријатељима све што су му чинили, па не само да им је праштао него им је чинио свако добро и за њих се и њихово спасење Богу молио; па тако исто морамо и ми праштати својијем непријатељима, враћати им добро за зло, које су нам учинили, благосињати и оне, који нам се ругају,

у пуној вјери и нади на Бога на најправеднијег судију, јер без његове воље ни длака с главе наше не може пропасти. Ако подносиш увреде без тужбе, без освете и из љубави, то поступаш као прави Хришћанин.

Исус Христос цар неба и земље, овђе на земљи живио је у сирсмаштву, па је својијем трудом зарађивао, што му је било потребно за живљење; дакле, тако треба и ми да смо вриједни, радни и да не лијенећи се тражимо, што је најпрече за живот наш, и да смо задовољни са својијем стањем и да не чезнемо за богатством, јер по ријечи Спаситеља лакше је камени проћи кроз иглене уши него богату уљећи у царство небесно.

Исус Христос био је благ и смјеран у срцу, па нигда није тражио нити жалио да га други хвале и узносе. Па исто тако не треба ни ми да се ни с чим хвалимо пред другима, нити да тражимо да нас други хвале. Нпр. ако чиниш другоме добро, ако дајеш милостињу, ако живиш побожније од другијех, или ако си од многијех паметнији или у опште бољи и одличнији од својијех другова, не фали се тијем ни пред људима ни пред самијем собом за то, јер све што имаш при себи и у себи да је добро и похвално, то ништа није твоје него дар божији; само су твоји grijеси и слабости а остало — све је божије а не твоје.

Ићи за Исусом Христом значи још и то: да се покораво ријечима Исуса Христа; те с тога смо дужни слушати, вјеровати и извршивати све оно, што је казао Исус Христос у јеванђељу и преко Апостола својих, и све то чинити без мудровања а простијем срцем. Ко слуша и пази ни ријечи Исуса Христа, тај се може назвати учеником Његовијем; а ко слуша и испуњава ријечи његове простијем срцем и савршено одоношћу, тај је прави и најдражи ученик Његов.

Ето шта значи себе се одрећи, узети свој крст и пристати за Исусом Христом; ето праве врлине и својства ученика Исуса Христа; ево истинитог и правог пута у царство небесно; ето пута којијем је прошао и сам Исус Христос живећи овђе на земљи, по коме су дужни поћи и Хришћани. Није било, нема, па не ће ни бити другог пута осјем овога.

Па најпослије, пут тај није раван, тијесан је и трновит, а особито у почетку, али и опет право и вијерно води у рај, у вјечно уживање

у небесном царству и Богу, извору сваког блага и среће. Мучан је и тежак тај пут, али слободно може се рећи да за сваки корачај, који се по њему учини долазе на хиљаде награда. Патње на овоме путу нијесу вјечите, па шта више може се рећи, да су врло кратке, а наплата за њих јест бескрајна и вјечита као и сам Бог. Патње с дана на дан постају мање и лакше а награде од часа до часа увеличаваће се све то више и више кроз сав бескрајни будући живот.

Па онда не плаши се тога пута, јер глаткији и равнији пут води у пакао, а бодљивији и рапавији — на небо.

Многи се чуде и питају: зашто је пут у царство небесно тако мучан, и зашто мора Хришћанин да сноси толико? На таква и овима слична питања Хришћанин треба вазда да одговара, да је тако било Богу угодно. Бог је наш премудар и човјекољубив. Он зна шта ради и шта ће радити с нама. Ако ли ми одиета хоћемо да будемо прави ученици Исуса Христа, — ученици покорни, послушни и Њему одани; онда да сами себе, друг друга и сав живот наш предамо Христу Богу нашем. У осталом за то можемо истаћи неколико узрока, који су очит и појмљиви нашем разуму, и који ће нам разјаснити зашто је пут у царство небесно тако мучан и што га ми не можемо никако обићи ако хоћемо да постигнемо спасење:

1. Царство небесно највиша је срећа, добро, слава и чест, и неисцрпимо богатство. Па кад су нужни велики трудови и бриге да би добио мало ништавног земаљског блага, како се онда могу добити без труда таква неисказана блага?

2. Царство је небесно плата и то највиша плата, па овдје има да дају плату бадава и ни зашто?

Па дакле ако треба труда и усиљавања да се добије земаљска и привремена награда, онда колико више треба да се добије плата небесна и вјечита?

3. Ми морамо носити крестове због тога што се називамо и хоћемо да будемо Хришћани т. ј. ученици, присталице и другови Исуса Христа. Какав је учитељ, вођа и поглавар, такви морају бити и ученици, присталице и његови чланови. Исус Христос страдањем је уљегао у славу своју, дакле и ми не можемо тако друкчије уљећи него страдањем.

4. Сви људи носе своје крестове, и сваки неки више неки мање страда и трпи. Носити

крестове није нашљедно или дио једних само Хришћана, не, — њих носи и Хришћанин и не хришћанин, и који вјерује и који не вјерује, али је само та разлика међу њима, што неким крестови служе за видање и начин да нашљедне царство небесно, а опет неким бивају за осуду и укором за казну. За неке крестови с дана на дан постају лакши и дражији и најпослије преокрену се у вијенац награде и вјечне славе, а другима постају све то тежи и јаднији, а најпосле сви свјетски крестови (патње) слиће се у једну највишу паклену муку, која ће отежати над њиховим главама и под којом ће страдати вјечито а без утјехе. Па са шта је таква разлика? С тога, што их један носи с вјером и преданошћу к Богу, а други с роптањем и повском. Па тако и ти као Хришћанин не треба само да се не уклањаш од крестова и да не мрзиш на њих, него на против да благодриш Исусу Христу, што ти их шаље, и да му благодариш дан и ноћ, што те је удостојио и придружио својим мученицима. Јер да није Исус Христос страдао за свијет, — то не би нико од нас нигда ма колико и како да би страдао и мучио се уљегао у царство небесно. По томе ми би осуђени и одбачени као преступници воље божије морали страдати без наде и без утјехе. А сад макар да и страдамо, али страдамо или бар можемо да страдамо за спасење, за избављење с надањем и утјехом да ћемо добити награду. О, милостиви Боже, колика ли је твоја љубав спрам нас! Исусе Христе, велика су твоја добротинства, која нам даваш! Ти и саму на свијету несрећу окрећеш на наше добро, на корист и спасење наше. Хришћанине! Сама благодарност и љубав према Исусу Христу већ те обвезује да идеш за њим. Исус Христос за тебе сиђе на земљу; да ли има што на овом свијету што би за те било скупоцјеније? Исус Христос за тебе је испио пуну чашу страдања; па зар и ти не ћеш да за њега прогуташ коју кап јадовања?

5. Исус Христос страдањем и смрћу својом откупио нас је и тијем стекао право над нама да смо Његови. С тога смо дужни испуњавати и све оно чинити што је он заповједио, ако не ћемо да смо отурени од Његове личности. Исус Христос од нас тражи само једно, да за своју срећу пођемо за њим у царство небесно.

6. Исус Христос није за то пострадао и умро, како би смо ми могли чинити по нашој

вољи штогод хоћемо. Не! сачувај Боже, — то и помислити!

Најпошље рећи ћемо и то: зашто нас не може мимоћи тијесни пут, који води у царство небесно?

а) Ето зато, јер у сваком је човјеку гријех, а гријех је таква рана, која се сама по себи, т. ј., без лекарије не лијечи. А код неких људи та је рана тако дубока и опасна да се не може другачије излјечити, већ ако се спржи и изреже. Даклен, не може се нико очистити од гријеха без душевног страдања.

б) Најстрашнији је гријех нечистоћа и мрзост пред очима божијим; па ништа што је мреко и нечисто не може ући у царство небесно. Ко се мучи унутарњом бољом, или кога тишти велика жалост, гђе било да га емјестиш па ма и у најкрасније дворове, и тамо ће се патити, јер је његова воља и његова жалост свагђе и на сваком мјесту с њим и у њему. Тако исто и грјешника, који се није покајао и очистио од својих гријехова, ма гђе било да га намјестиш, па макар и у сами рај, он ће и тамо да страда; јер узрок његовог страдања, гријех — налази се у срцу његовом. Грјешнику је свугђе пакао. На против, ко осјећа у својем срцу какву год радост, тај ће се радовати и у дворовима и у колиби па и у самој тавници, јер се његова радост налази у срцу његовом; тако исто и праведник, којем је срце пуно утјехе св. Духа, гђе год буде, биће му рај, јер је царство небесно унутра у њему. Сирову дрвету колико му драго да сасиједаш гране не ће се осушити, него ће и опет гране из њег изницати; а ако хоћеш да се свеосве осуши, треба да га ишчупаш из земље заједно с корјеном. Тако исто не може се истријebити гријех из срца човјечијег ако се поткрате или оставе ма какве погрјешке или наваде; па ко хоће да истријеби гријех из срца, тај треба да ишчупа и сами корјен гријеха. Корјен гријеха дубоко се налази у срцу човјечијем и тврдо је прирастао уза њ, па се не може без бола ишчупати. А да нам Господ није послао великог видара Исуса Христа, тад нико не би могао и никаквијем упињањем уништити корјен гријеха, па и свако покушавање у томе било би узалудно.

Видите ли, браћо, сад и сами, да смо дужни поћи за Исусом Христом, да никако не можемо обићи онај пут, којијем је прошао Исус Христос; тако исто видите да без страдања нико не може ући у царство небесно по том, што су и сви божији угодници прошли овим путем.

Неки веле: како ћемо ми грјешни и слаби људи бити онакви, као што су били свеци и како ћемо се спасти? Ми живимо у свијету и имамо разне дужности и т. д. Ах, браћо! Не само да је то неправда већ увреда и ругање Творцу нашем; правдати се таквијем узроцима значи корјети Творца свога, да нас није умислио саздати. Не! То је празан и богохулан изговор а не узрок. Погледајте на свете: нијесу они сви били пустињаци, нити су као ни ми били у почетку безгрјешни, и они су се такођер бавили свјетскијем пословима, бригама и службама, па многи су од њих имали и породице своје. Но вршећи своје службе и обвезе свјетске нијесу заборављали ни на дужности хришћанске, и живећи у свијету они су у исто доба ишли путем у царство небесно, па често су са собом и друге водили. Исто тако и ми ако хоћемо можемо уједно бити и добри грађани и вјерни Хришћани. Право Хришћанство нигда и нигђе не ће сметати, него је на супрот тога свагђе и за све корисно. Прави је Хришћанин само онај, који вјерује у Исуса Христа и у свачему угледа се на Њега. Дух Хришћанства је чиста, несебична духовна љубав, — љубав, коју дарива само једини свети Дух. Људи за много које-шта веле да је љубав, али није све хришћанска љубав.

На тај начин ако хоћете, браћо, да будете у царству небесноме, онда морате проћи онијем путем, којијем је прошао Исус Христос, јер иначе пропаћете, па се не ће те моћи повратити.

Овђе треба још да напоменемо да онај, који хоће да иде путем Хришћанства, па се поузда само у своју снагу, тај не ће ни крочити по њему; и кад не би Исус Христос, наш велики добротвор, био нам у помоћи у томе, онда никакав човјек не би могао проћи путем тијем. Баш и сами Апостоли, док нијесу имали те помоћи, нијесу могли, бојали су се и страшили ићи за Исусом Христом, али кад су почели добивати његову помоћ, тад су радо и весело пошли за Њим, па нити их је труд и страдање, ни сама смрт могла да застраши.

Па каква је то помоћ, што је даје Исус Христос онима, који за Њим иду? Помоћ та, помоћ је Духа светог, којег нам дава Исус Христос и који је увијек уз нас, те нас вазда окружује и себи привлачи, и сваки, који само хоће може га добити и испунити се њиме. А како нам помаже св. Дух и како га добити можемо, вићећемо у четвртом одјељку. (Наставиће се.)

Неке изреке, чувене и скројене.

1. И у мору, и у ријечи малој,
риба већа мању „поглотава“.
2. Залуд тражит у издаји друга,
и суђеној смрти замјеника.
3. Не прирасте одсјечена глава,
нити рана од зловна лопара (језика).
4. Залуд лијек у гњилу утробу,
само да је дуљег патенија.
5. Роб је тјело под манитом главом,
моћ и снага када памет влада.
6. Кад навикне робље на мучење,
оно више не зна за слободу.
7. Кап гуцнута више не враћа се,
к'о ни ријеч кад претрчи зубе.
8. Јунаштво је над слабима срамота,
к'о и неправда што је греота.
9. Кад ко има, не зна добра, цијену,
кад изгуби, залуд очи вади.
10. Мирни вјетар тиша морске вале,
а паметни распаљене главе.
11. Када тамјан замири смртноме,
залуду му злато и кајање.
12. Кад мотика више главе звизне,
свршава се мука паћеника.
13. Злу навикнут, пати до вијека,
без „даће“ му нема другог лијека.
14. Жртва кади јуначко знамење,
а спомен му потље смрти дође.
15. Кад себичњак обрука поштење,
онда савјест прода за живљење.
16. Силедије и тирјани љути,
к'о на пакост дуга су вијека.
17. Паук муву нитом облијеће,
ка' безумна нечастиви чини.
18. И трн има боду за одбрану,
па и човјек своје двије руке.
19. Немила је наметнута љубав,
ка' свекрва коју снаха не ће.
20. Око пљени, што и срце мари,
а презире, што му поглед квари.
21. Оштар вјетар погони облаке,
а каматник браћу у просјаке.
22. Ком с' у вече срећа скаменила,
томе зоре ни у подне нема.
23. Страст је налик стрмену потоку,
ком без суше нејма измака.
24. Сујета је к'о нека пошлица,
која често и на старце пређе.
25. Јака пића и ноћна сијела,
прије доба потежу до гроба.
26. Млађи народ сличан је оснику,
који пане, кад га граном смлате.
27. Прост је народ ка' безумна марва,
који ласно пође сланој руди.
28. Када вјере у крв запливају,
не пита се из чије си куће?
29. Кад се проспе по свијету „нафака“,
прије у гроб, него кући ш њоме.
30. Ој, море, ој!
два пут мјери,
трећом крој!

Х. С. К.

Старе Синђелије.

(Босанских митрополита.)

I.

Паисеи Божијеју милостију православних Митрополит Дабробосански и прочитајте прочијем.

Испод овога наслова на сриједи је ударен печат мали, и у њему су изрекана ова слова: † — Паисеи — м. б. п. м. — д. б.

Мјерност наша пишет во богохранимаја села, прво село триебово, гостовара, шеовци, сурјен, дабрица опште васем

православним христианом јелици обретајутеја ва православни нашем, мир христов буди са васеми вами и нашео мјерности молитвеное благословение ниње и во вјеки амин.

Показател сега нашего писаниа поповица чулић прво јему варучаем сие наше властное писание да вам попует и закон савршеует по уставу восточнога православија, и благословлаем јему нашеју

властију архиерескоју, здопуштением пресветлаго царскаго величества двора отмановича, виже мои благословени христиани да имате јего частно примати и уреченаја јему издават крсне, бир, подупје, руно, груду, бравче, отетрге ваше, за јеже от господа возмаздени будете, и инаго попати калућера без нашего властнога писаниа да немате примати, ашче ли кои сију нашу заповјед преступи, таки да зна да ће подпасти под лутују клетву и отлучение от закона, прочее са послушајушчим христов буди.

1758. го октомбра 22-го.

Паисеи Лазаревић с. р.

царские мире и дара митркаго на вале то цекина В.

II.

Кирил Милостију Божију правос. Митрополит Дабро-босански и прочитаја.

(Печат нема никаквих слова турских).

Показател сеја нашеја граммати именован по Иоани чулић како јему варучаета нурија село триебово гостовар код вакупа село долне село баре (ово је уметнуто) и село стражице от кадилука банелучкаго да им свјашчено дјенствуе и закон совершуе по преданију свјатих апстол и свјатих отец, виже православни христиани примите вишереченаго свјашченика и приход јему от вас лепо издаваите, знамение, крешчение вјенчанице, крсне, бир, бравие, руно, груду и прочитаја уреченаја јакоче своему пароху, и ин свјашченик поп илити калогер да неима умјешатисја у нурију јего без повеленија јего, и проче мир христов с вами а от насже архиереское молитва и благословение на дом и чад ваши вовек амин. 1776 мјесеца декемра ден 25. — Потпис: Дионисие Јеродиакон Митрополитски.

Царскна же мирие и дара архиерескаго да дает на годину гроша 8 кромје фамилие.

III.

Ова је синђелија писана с једне стране грчки, а с друге српски.

Вениамин Милостију Божију Митрополит Босански и Сараевски.

(Печат, у сриједи турска слова, а наоколо грчка).

Честнии старци и предстоиатели тјех вселах. Барево, дониа село, потвакуф, костовара, триепово и сиеофчи, суриан и табричи, и прочи вси благословени христиани, в' истих селах у кадиликиу Јаича нашеиа Епархии; Благодат буди вам, и мир от Бога Господа вседержителя, от нас же молитва благословение и прощение. — Вједомо буди вејем вам что реченаиа села ваша дахом благоговјеином во свјашченицјех протопоцу кир Антоние чулићу, мужу честну и богоучтиву за едно љето цјело от данас, јако да поет вија, и да совершуе всиа церковнаиа служения и примајут от вас всиа парохиаинија дохождения и правилнаја, јако да исплатит нам царскују мирију иже батиком текушчују годину сии гроша 90. сирјеч девјет демат. обештават же да собирает от вас благословени христиани наши, царскују мирију, и первоју и второју, и третују вјенчаницу, и прочаиа другаиа Архиерескаја прихождения и правилнаја и да вручат нам. Читите убо и љубите того, аки носпашчий образ наш. Чините убо како пишемо, да и Божиа Благодат с нашеју молитвоју и благословением будет со вејеми вами. 1817. Јулиа 24. (година и дан минејски забиљежено.)

У српској синђелији нема подписа, а у грчкој има.

Број 251. еке. 1889.

ОКРУЖНИЦА

Српско-православним Протопрезвитерима Дабро-босанске Епархије.

Овдје уложених 5 комада правила „Крајцарског штедовног друштва православних Српкиња у Сарајеву“, достављају се томе уреду да их изволите раздијелити на родољубиве Српкиње у мјесту и препоручити им да се на темељу §. 5. друштвених правила одазову овој

племенитој и хуманитарној установи.

у Сарајеву, 9. фебруара 1889.

Из сједнице конзисторијалне.

АЕМ. и Митрополит Дабро-босански

Ђорђе Николајевић.

Број 251. еке. 1889.

ОКРУЖНИЦА

Српско-православним црквено-школским Општинама Епархије Дабро-босанске

На молбу одбора односно пресједнице „Крајцарског штедовног друштва православних Српкиња у Сарајеву“, — које је већ одпочело свој рад, — доставља се овдје уложених 5. комада друштвених правила, да их изволите раздијелити на родољубиве Српкиње, и препоручити да се

на темељу §. 5. истих правила одазову овој племенитој и хуманитарној установи.

у Сарајеву, 9. фебруара 1889.

Из сједнице конзисторијалне.

АЕМ. и Митрополит Дабро-босански

Ђорђе Николајевић

Нешто о служењу свештеника са Архијерејом у цркви.

У „Дабро-бос-Источнику“ од 1888. г. број 8. писао је пречасни г. Г. Б. о дочеку Архијереја у цркви, те ми је то дало повода, да и ја о том ове двије три ријечи проговорим:

Ја мислим, да мало свештеника има, осим онијех који често у резиденцији служе, да знаду сав онај церемонијал, кога се свештеник — кад служи са Архијерејом — мора придржавати. Отуд она сметња код свештенства, кад се деси да са Владиком први пут служе. Било је случајева, кад оно бијашу првашње Владике да би се човјек снбивао и жалио оне забуне и сметње, које су се појављивале у цркви, кад неуко свештенство са Владиком служити почне.

Ја кажем да ни један, па макар најнаученији свештеник, који није више пута са Архијерејом служио, не ће знати сав онај церемонијал, док га један пут не види или бар не научи од некога.

За то је добро учинио пречасни г. Г. Б., што је оно нешто о том написао и на јавност изнио. Него оно није све. Он је требао и све потанкости онђе ставити: шта свештеник при дочеку Архијереја има радити; јер нашем већим дијелом неуком свештенству није доста, само онако мало нешто навијестити. Осим тога добро би нам учинио, кад би преко цијеле јутрење и службе па и вечерње описао потанко како свештеник, који са Архијерејом служи треба да се држи и влада. Како кад је један? како кад су два и више свештеника? Како кад Архијереј служи? а како кад не служи? Тим би он учинио доста по свештенство, те неби било онијех неприлика које су се као што рекох дешавале.

К. К.

свештеник

Књижевне вијести.

„Шематизам“ православне епархије Бокско-горске, Дудровачке и Стичанске за годину 1889. У задру. Печатња Ивана Вођице 1889. Стр. 46. У епархији овој за годину 1888. годину било је 8 манастира, 206 цркава, 4 протопрезвитерата 44 парохије, 6 капеланија, 5.093, 26454 душе,

9 свештеника монашког чина и 1 ђакон, 43 свештеника свјетовог чина. Родило се: у 1888. години законитих мушких 350. а женских 281.; незаконитих мушких 16 а женских 17. Вјенчало се: прво брачних 115, другобрачних 48, смијешаних 2. Умрло: мушких 286 а женских 334.

Број приправљених за чин свештенички 1, број оних који се приправљају за чин свештенички 13., број катихум. по сред. и осн. школама 1664.

На крају овога Шематизма налазе се чланци: биљешке и податци, фондационална (основа) писма, старине, за успомену и захвалност и додатак.

„О пећним патријарсима“ од Макарија до Арсенија III. (1557—1690). Од Илариона Руварца, Архимандрита. Прештампано из „Истине.“ Стр. 110. Цијена 50 новч., а добива се у уредништву „Српског гласа у Задру.

Пјесме Бранка Радичевића IX. најновије и подпуно издање са сликама и то: Лик Бранка. — Гроб Бранка на Стражилову. — Сребрен вијенац, на гробу Бранка од кнеза Црне Горе,

Николе I. У овој књизи има 46 пјесама, Срт. 298. Цијена је књизи 80 новч. а добива се у српској књижари Браће М. Поповића у Новом Саду.

Веселе приповјетке од Абуказема, са овим садржајем: Млада удовица. — Сретна забуна. — Страшна освета. — Мајчин младожења. — У потеру. — После хиљаду година. — Два бадња дана. — Удесили су. — Један по један. — Страна 241. Цијена 75. новч., а добија се у књижари Браће М. Поповића у Новом Саду.

Српске народне пјесме из Сријема, Лике и Баније. Скупио и за штампу удесио Григорије А. Николић. Књига II. Стр. 112. У овој књизи налази се 48 пјесама. Цијена јој је 35 новч., а може се добити у књижари Браће М. Поповића у Новом Саду.

КЊИЖЕВНА ОБЈАВА.

Опће је мишљење, а и мени се самом чини, да је жива потреба, да се изда једна књига, у којој би било изложено право, које данас важи у појединим аутокефалним православним црквама, и у којој би и правник и свештеник могао наћи што му треба по црквено-правним питањима, те сам ево одлучио да штампам.

П Р А В О С Л А В Н О
Ц Р К В Е Н О П Р А В О
ПО ОПЋИМ И ПОСЕБНИМ ЗАКОНИМА
У АУСТРО-УГАРСКОЈ, СРБИЈИ, РУСИЈИ, ВЛАШКОЈ И Т. Д.
А УПОРЕДО У ГЛАВНИЈИМ ПИТАЊИМА
са римокатоличким и протестанским црквеним правом.

Неко је опазио, да књига по црквеном праву пок. митрополита Шагуње може нешто значити за богослова, али за правника ништа. Ја сам добро упамтио ту опаску, те сам уредио моју књигу тако, да се о њој не ће моћи то исто казати.

Књига ће изнијети околу 30 штампаних табака формата мога „Зборника“. Цијена јој је 3 ф. Издаћу књигу у три свеске, и свака свеска по 1 фор. Свеске ће излазити једна за другом.

Ја овим отварам претплату; па ко жели, нека ми се пријави, и слаћу му дотичне свеске о моме трошку, ако ми пошље у напријед новце; иначе ћу их слати per Nachnahme, — и тада ће га наравно књига стати нешто скупље.

Ко ми скупи 10 претплатника, дароваћу му једну књигу.

Чим буде толико претплатника, колико треба да се исплати издање, одмах ћу рукопис дати у штампу.

Zara (Dalmatien), фебруара 1889.

Др. Никодим Милаш.

Ову одвећ потребну књигу топло препоручујемо свештенству, да се на исту претплати.

„Уред.“